

ZAKLÁDÁNÍ VĚTROLAMŮ A ŽIVÝCH PLOTŮ

RŮST VĚTROLAMŮ A JEJICH DOPAD NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

CÍL OPATŘENÍ

Větrolamy a živé ploty jsou porosty používané k ochraně sousedních zemědělských ploch. Výsadbou vhodných větrolamů můžeme zvýšit výnosy pěstovaných plodin. Větrolamy chrání zemědělskou půdu a plodiny před nepříznivými účinky větru a poskytují úkryt jak volně žijícím, tak i hospodářským zvířatům. Důležitou vlastností pásů dřevin je jejich šířka, která závisí na počtu řad. Počet řad pak závisí na druhu použité dřeviny, cíli (ochrana zemědělských půd, ochrana před sněhem) a místě výsadby.

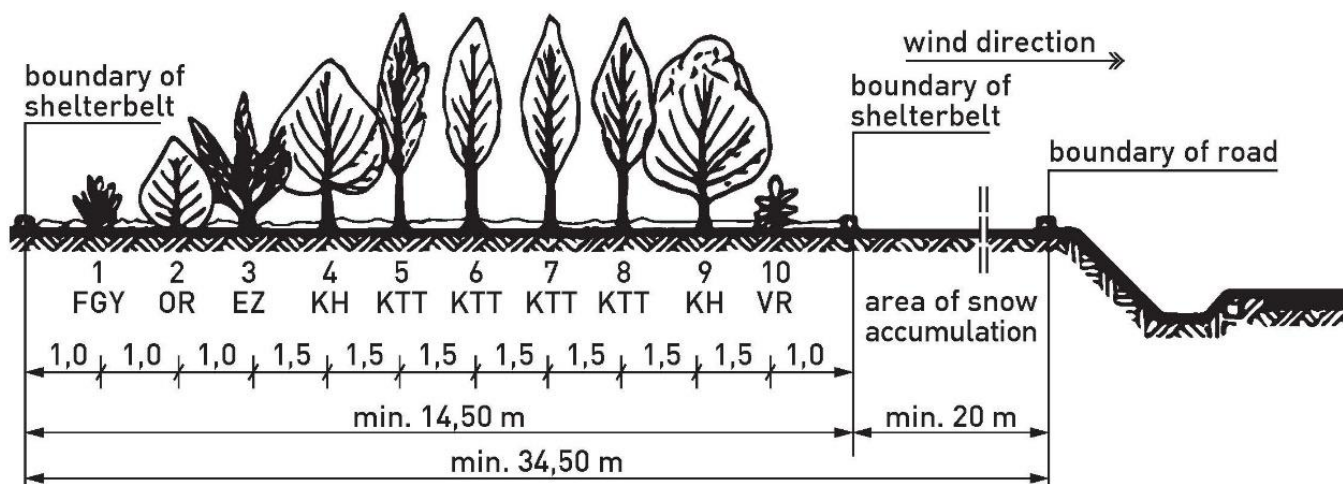
PODSTATA OPATŘENÍ

V rámci větrolamů se rozlišují dva typy pásů: hlavní a sekundární. Hlavní pás roste kolmo a sekundární rovnoběžně se směrem převládajících větrů. Vzdálenost mezi hlavními pásy je určena výškou stromů (10-20ti násobek konečné výšky stromů) a půdními podmínkami chráněné oblasti. V případě půd s vysokým rizikem větrné eroze je vzdálenost mezi pásy menší. Na lepší půdě rostou stromy vyšší a tím pádem chrání širší pás půdy. Vzdálenost mezi sekundárními pásy je 1,5 - 2 krát větší než vzdálenost hlavních pásů. Umístění ochranných pásů musí být přizpůsobeno hranicím zemědělských polí. Neměňte hranice stávajících zemědělských polí ve prospěch lesních pásů. Pole jsou obvykle ohraničena polními cestami nebo veřejnými komunikacemi. Je třeba dbát na to, aby se polní cesta udržovala na slunné straně větrolamu pokud se nachází na ztuhlých nebo bažinatých půdách. Naopak na písčitéch půdách se pruhy zakládají tak, aby byla komunikace zastíněna. Podél frekventovaných silnic a zpevněných cest, musí být větrolamy umístěny na straně převládajícího zimního větru a nejméně 20 m od hrany koruny silnice, jinak se na silnici hromadí sníh. V rovinatém terénu s mírnými větrnými podmínkami se hlavní a boční pásy skládají ze 3 až 5 řad. Ve větrných oblastech nebo na chudých půdách se větrolamy skládají z 6 až 8 řad.

Umístění:

- Neudržované pásy na obou stranách
- Ochranná vzdálenost od vedení vysokého napětí; koruna se nepřibližuje k drátům blíže než 3 m
- Keře se sází nejméně 1 m, stromy 2 m od vedení podzemních potrubí a 5 m od ropovodů
- Vysazujeme 3 m od okraje silnice a 1 m od vnějšího okraje příkopů.

NÁŘADÍ A STROJE

Založení:

- Kompletní příprava půdy (hluboké zpracování půdy – hluboká orba, podrývání, odstranění kořenů, vláční a válcování);
- Vytyčení řad: ručně nebo strojově;
- Jamková výsadba dřevin (strojová výsadba, sazečem);
- Sadbový materiál – výsadba prostokořených sazenic a nebo je možno zvýšit úspěšnost založení výsadbou sazenic s půdním balem.

Díky ochraně větrolamem roste kukuřice dobře, i přes jarní přísušky. (Velká planina, Maďarsko) (Foto: A. Vityi)

OBDOBÍ A PERIODICITA

Nejlepší čas pro výsadbu větrolamů je během podzimních a jarních měsíců po konci mrazů, nicméně nejvhodnější se jeví dokončit výsadby do poloviny listopadu, aby měla rostlina čas na uzdravení ran a půda si mohla sednout a tím pádem chránit kořeny před mrazem a vysušením. Řady dřevin musí být osázeny životaschopnými sazenicemi. Velkou výhodou výsadby na podzim je, že sazenice začnou růst na jaře rychleji, pupeny se objeví včas a výhonky rostou mnohem intenzivněji.

EKONOMICKÁ DATA

Větrolamy jsou důležité pro pěstování plodin z mnoha důvodů. Na jedné straně větrolamy se správnou strukturou a směrem vedou, díky zmírnění větru, ke vhodným změnám mikroklimatu, které jsou prospěšné pro plodiny, a tím zvyšují jejich výnos. Snížený pohyb vzduchu vede k menšímu odparu vody z rostlin a půdy, což má za následek lepší hospodaření s vodou, menší náročnost na energii k absorpci vody a ke kompenzaci jejich ztrát. Vítr může také způsobit mechanické poškození plodin, ale pomocí větrolamů, můžeme tomuto poškození zabránit: (i) erozí ztrátě vrchních vrstev ornice a (ii) polehnutí plodin při silném větru. Výsledkem je, že pozemek poskytuje lepší podmínky pro plodiny a tím i vyšší výnosy.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Valaha-tanya (Maďarsko)

Ochranné pásmo kolem celé oblasti se skládá ze smíšených porostů. Kromě ekologických výhod slouží rozmanitost také k plnění funkce nárazníkové zóny v důsledku dopadů na životní prostředí a člověka. Hlavním druhem používaným ve větrolamech je trnovník akát doplněný dubem, bukem, lípou a jasanem. Vhodnou ochranu (např. i proti úletu chemických prostředků) zajišťuje víceúrovňová vegetace; na úrovni keřů je vhodné vysadit šeřík a bez. Šeřík byl zvolen kvůli svojí husté koruně a lokální tradici výsadby podél silic.

Ochranný pás je víceúčelový:

- Květy a plody stromů a keřů se používají na výrobu sirupů (akát, bez).
- Plně pokrývá farmářovu potřebu palivového dřeva. Po sklizni je štěpka spalována v kotli na biomasu.
- Vysazení široké škály kvetoucích druhů dřevin poskytuje stálý zdroj pastvy pro včely a následně vyšší produkci ovoce v důsledku opylení.
- Prořezávkou olistěných větví je také získána biomasa využitelná jako doplňková píče pro hospodářská zvířata na farmě.

Sběr květů trnovníku akátu pro bio sirupy. T. akát tvoří nárazníkovou zónu (Foto: B. Kulcsár)

AGFOSY, 2019

Produkty víceúčelových větrolamů a sadů ve Valaha-tanyi

Víceúčelové použití živých plotů a větrolamů |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kludia Kovács a Andrea Vityi
University of Sopron, Co-operational
Research Centre Nonprofit Ltd.

9400 Sopron, Maďarsko
Bajcsy-Zs. u.4.

kludikovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

„Projekt AGFOSY je realizován za finanční podpory Evropské komise s číslem 2018-1-CZ01-KA202-048153. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor a publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.“